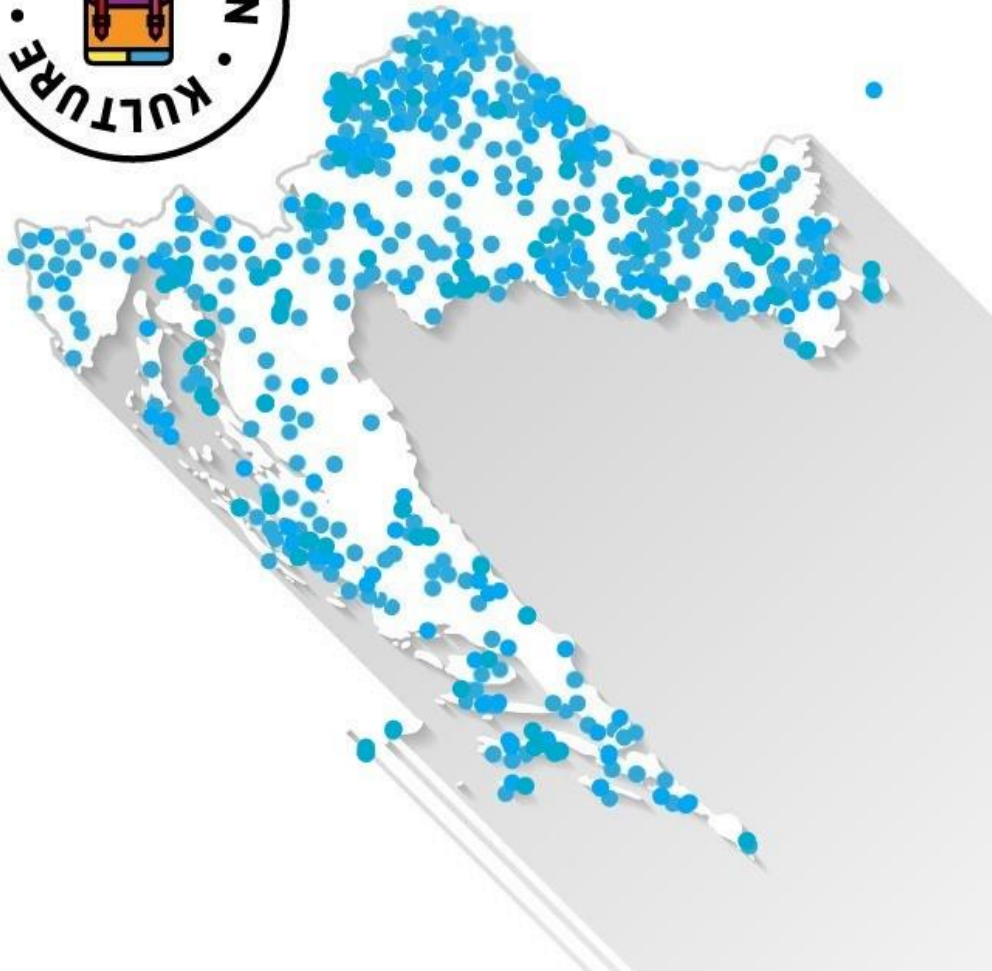

UMJETNOSTI KULTURA U VRTIĆU I ŠKOLI

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi

Kulturno obrazovanje od velike je važnosti za razvoj kreativnosti i inovativnih vještina koje znanstvenici i novija istraživanja ljudi dovode u blisku vezu s rješavanjem problematike i u predmetima prirodnih znanosti. *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* jedinstven je umjetničko-edukativni program na državnoj razini koji su zajedno pokrenuli Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske kao dopunski program kurikuluma u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama i Centrima za odgoj i obrazovanje.

Program *Ruksak (pun) kulture* omogućuje dostupnost umjetnosti i kulture djeci i mladima, općenito senzibilizira djecu i mlade za područje umjetnosti i kulture, a u hrvatskim ga školama i vrtićima provode stručnjaci (književnici, likovni i kazališni, glazbeni i plesni umjetnici). Namjera je programa da umjetnost i kultura budu jednako dostupni svoj djeci i mladima u Republici Hrvatskoj, a posebno onima koji žive u prometno slabije povezanim područjima.

Provođenje Programa omogućeno je Sporazumom o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*, koji su oba ministarstva potpisala u studenom 2014. godine za razdoblje od 2015. do 2020. godine. U 2021. godini potpisan je novi Sporazum o suradnji u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* kojim *Ruksak* postaje stalni program u odgojno-obrazovnim ustanovama.

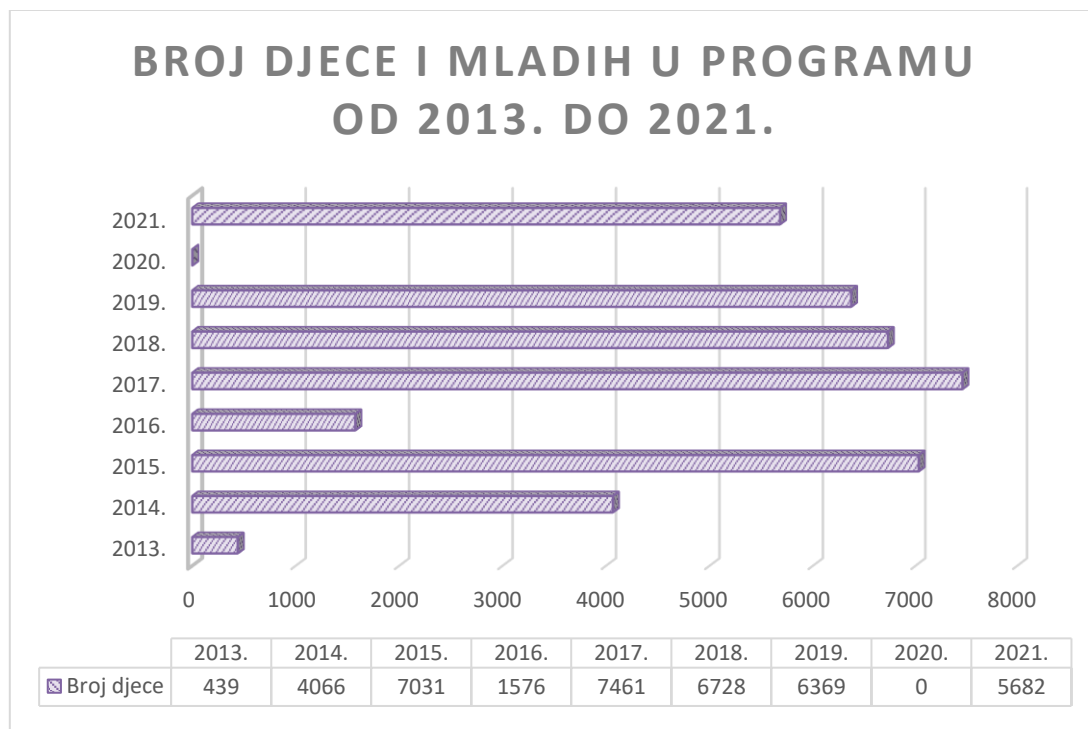
Program se provodi kontinuirano od 2013. godine te je kao primjer dobre prakse uključen u *Priručnik za kulturno i umjetničko obrazovanje*, koji je 2016. godine objavila Europska komisija, a 2018. godine prevelo i objavilo Ministarstvo kulture i medija (<https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/Flash/OMC-CulturalAwareness-Report-HR%20-%20WEB.PDF>). U razdoblju od 2013. do 2019. godine uz provedbu redovitog *Ruksaka (punog) kulture* pokrenuta su četiri pilot-programa:

1. ***Otočki ruksak (pun) kulture – sudjelovalo je 700 djece i mladih***
2. ***Cjelogodišnji Ruksak (pun) kulture – sudjelovalo je 100 djece i mladih (iz Sisačko-moslavačke županije)***
3. ***Ruksak (pun) kulture za djecu tražitelje azila***
4. ***Ruksak (pun) kulture za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica Republike Hrvatske – sudjelovalo je 439 djece i mladih iz Subotice.***

Poseban naglasak u 2018. godini bio je na djeci i mladima na hrvatskim otocima kojima zbog izoliranosti i slabije prometne povezanosti nedostaje umjetničko-edukativnih programa. U Programu je sudjelovalo više od 700 djece na 22 hrvatska otoka. Uz otoke *Ruksak* je sa svojim programima gostovao u vrtićima i školama koje pohađaju djeca azilanata. Svojim djelovanjem *Ruksak (pun) kulture* nastoji uključiti svu djecu i mlade bez obzira na socijalni i ekonomski status, etničku ili religioznu pripadnost ili vrstu škole koju pohađaju.

U 2019. godini program *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* gostovao je u Subotici u Republici Srbiji, u vrtićima i školama u kojima se provodi program na hrvatskom jeziku. U prvom gostovanju Programa izvan granica Republike Hrvatske sudjelovalo je 439 djece i mladih i više od 20 odgojno-obrazovnih djelatnika. U planu je nastavak provedbe programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za hrvatsku djecu i mlade koji žive izvan granica Republike Hrvatske* u razdoblju od 2022. do 2027. godine. Cilj je da se Program, osim u Republici Srbiji, realizira i u drugim zemljama u kojima žive Hrvati izvan Republike Hrvatske.

Od travnja 2013. do prosinca 2021. godine gotovo 40.000 djece i mladih sudjelovalo je u Programu. *Ruksak (pun) kulture* donio je umjetničko-edukativne programe u više od 280 gradova i općina koji pripadaju tzv. potpomognutim područjima, s niskim indeksom razvijenosti. U istom razdoblju za djecu i mlade izdvojeno je više od 9,500.000,00 kuna.

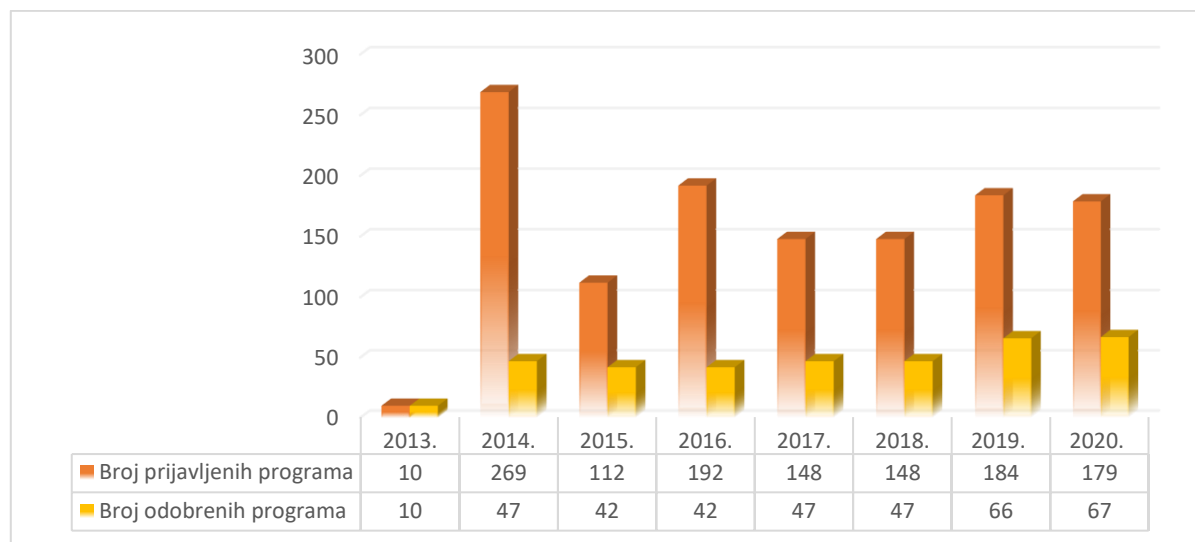
Prikaz 1. Pregled broja djece i mladih koji su sudjelovali u programu *Ruksak (pun) kulture* od 2013. godine do 2021. godine

Danas kad je neosporiva činjenica o poticanju i važnosti kulturne i umjetničke edukacije za cjeloviti razvoj djece i mladih, program *Ruksak (pun) kulture* svakako je pridonio njihovom kulturnom osvješćivanju i izražavanju i učinio umjetnost i kulturu dostupnom svoj djeci u Hrvatskoj. Programom *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* djeca i mladi u prometno slabo povezanim dijelovima Hrvatske dobili su priliku otkrivati umjetnost i kulturu, glazbu, baštinu, književnost, film, ples, kazalište.

S obzirom na epidemiološku situaciju uzrokovanu virusom Covid-19, a s ciljem zaštite zdravlja djece i mladih i izvoditelja, u prvom polugodištu školske godine 2020./2021. Program se nije provodio. Popuštanjem epidemioloških mjera i prilagodbom Programa za izvedbu na otvorenom prostoru nastavljeno je s njegovom provedbom u travnju 2021. godine.

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2021. godini

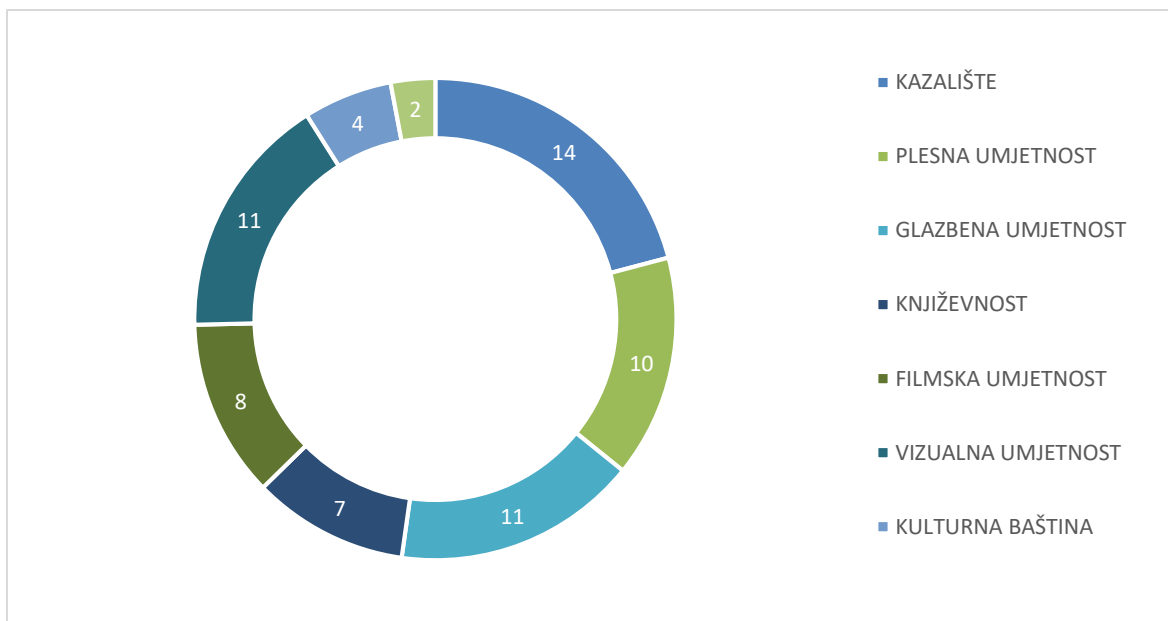
U razdoblju od listopada do studenog 2019. godine objavljen je Javni poziv za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi*. Od ukupno 179 programa prijavljenih na **Poziv za predlaganje umjetničko-edukativnih programa i/ili radionica za Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi, nacionalni dopunski program u vrtićima te osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj za 2020. godinu**, nakon pregleda svih prijava odabrano je 67 umjetničko-edukativnih programa.

Prikaz 2. Prikaz prijavljenih i odobrenih umjetničko-edukativnih programa na javni poziv za *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* od 2013. do 2020. godine

Programi su razmatrani i vrednovani sukladno temeljnim kriterijima koji su usklađeni s ciljevima Strategije odgoja i obrazovanja poput poticanja i unaprjeđivanja intelektualnog, tjelesnog, estetskog, društvenog, moralnog i duhovnog razvoja učenika u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima, razvijanja svijesti učenika o očuvanju materijalne i duhovne povijesno-kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnog identiteta, promicanja i razvijanja svijesti o hrvatskome jeziku kao bitnomu čimbeniku hrvatskog identiteta, sustavnog njegovanja hrvatskoga standardnog (književnog) jezika, odgajanja i obrazovanja učenika u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima te pravima djece, njihovog osposobljavanja za život u multikulturnome svijetu.

Umjetničko-edukativni programi raspoređeni su u osam kulturno-umjetničkih područja. U 2020. godini u *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* uključeno je 10 programa iz područja plesne umjetnosti, 14 programa iz područja kazališne umjetnosti, 11 programa iz područja vizualne umjetnosti, 7 programa iz područja književnosti, 11 programa iz područja glazbene umjetnosti, 8 programa iz područja filmske umjetnosti, 4 programa iz područja kulturne baštine i 2 programa studenata umjetničkih akademija.

Prikaz 3. Prikaz odobrenih programa po kulturno-umjetničkim područjima u 2020. godini

Popuštanjem mjera u odgojno-obrazovnim ustanovama *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* realizirao je gostovanja planirana za 2020. godinu od travnja do lipnja 2021. godine. Iako su okolnosti uzrokovane pandemijom dovele do smanjenja broje djece i mladih u programima, broj gostovanja u odgojno-obrazovnim ustanovama u dislociranim područjima dosegao je planirani broj. Uspješno je realizirano više od 200 gostovanja, a sudjelovalo je više od 5600 djece i mladih.

Ministarstvo kulture osiguralo je 2,000.000,00 kuna za provedbu programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2021. godinu. Program je proveden u više od 190 odgojno-obrazovnih institucija odabranih iz prijave pristiglih na **Javni poziv vrtićima, osnovnim i srednjim školama te centrima za odgoj i obrazovanje za iskazivanje interesa za sudjelovanje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* za 2020. godinu.**

Uzimajući u obzir novonastale okolnosti na područjima pogođenima potresom, realiziran je i poseban program koji je za cilj imao pružiti pomoć i podršku djeci i mladima s područja pogođenih potresom.

Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji

Uz provedbu redovitog *Ruksaka* u 2021. godini proveden je i program *Ruksak (pun) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenim potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji*. Program je inicirao Središnji državni ured za demografiju i mlade Vlade Republike Hrvatske, koji je koordinirao sve uključene dionike – Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo turizma i sporta te Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Sve programske aktivnosti koje su zastupljene u *Ruksaku* (plesna umjetnost, kazališna umjetnost, vizualna umjetnost, književnost, glazbena umjetnost, filmska umjetnost, kulturna baština, programi studenata umjetničkih akademija) bile su i u programu kreiranom za učenike osnovnih škola pogođenih potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Cilj Programa bio je pružiti pomoć i podršku djeci i mladima s područja pogođenih potresom omogućivanjem i osiguravanjem aktivnosti bogatih edukativnim, kulturnim, sportskim i društvenim sadržajima, kako bi kroz igru, druženje, učenje i boravak u poticajnom i pozitivnom okruženju lakše prebrodili razdoblje nakon potresa.

Provedba programa *Ruksak (pun) kulture* započela je 8. ožujka 2021. godine u Lječilištu Topusko. U programu koji se provodio od ožujka do lipnja i od rujna do studenog 2021. godine sudjelovale su 24 osnovne škole. Od ožujka do lipnja programom je bilo obuhvaćeno 1832 učenika od 1. do 4. razreda i 696 učenika 8. razreda, ukupno 2528 učenika. Od rujna do listopada programom je bilo obuhvaćeno 1082 učenika od 2. do 5. razreda. Ukupno je sudjelovalo 3610 učenika od 1. do 4. razreda i 8. razreda osnovne škole.

Održano je više od 100 radionica, 30 kazališnih predstava, 10 plesnih predstava, 10 glazbenih koncerata i 10 filmskih projekcija. Za provedbu *Ruksaka (punog) kulture za djecu i mlade u područjima pogođenima potresom u Sisačko-moslavačkoj županiji* ukupno je utrošeno 1,049.209,35 kuna. Nastavak provedbe programa u Lječilištu Topusko planiran je za početak travnja 2022. godine.

U provedbi *Ruksaka u Sisačko-moslavačkoj županiji* sudjelovali su studenti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu koji su za učenike osmislili poseban rekreativni sadržaj i mala sportska natjecanja. Studenti su sudjelovali u anketi o provedenom programu (rezultati ankete u nastavku).

Raspored škola po mjesecima:

U ožujku su sudjelovali učenici 1. – 4. razreda iz škola:

Osnovna škola Dvor, Osnovna škola Ivo Kozarčanin (Hrvatska Dubica), Osnovna škola Braća Radić (Martinska Ves), Osnovna škola Jabukovac, Osnovna škola Sunja, Osnovna škola Ivana Kukuljevića (Sisak), Osnovna škola 22. lipnja, Osnovna škola Sela (Sisak), Područna škola Žažina, Područna škola Greda, Osnovna škola Galdovo (Sisak), Područna škola Hrastelnica, Područna škola Tišina Erdedska.

U travnju su sudjelovali učenici 1. – 4. razreda iz škola:

Osnovna škola Braće Bobetko (Sisak), Osnovna škola Mate Lovraka (Petrinja), Osnovna škola Petrinja, Osnovna škola Glina.

U svibnju su sudjelovali učenici 1. – 4. razreda:

Osnovna škola Glina, Osnovna škola Gvozd, Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića (Gora), Osnovna škola Komarevo, Osnovna škola Davorina Trstenjaka (Hrvatska Kostajnica)

i učenici 8. razreda:

Osnovna škola Glina, Osnovna škola Petrinja, Osnovna škola Mate Lovraka (Petrinja), Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića (Gora), Osnovna škola Dvor, Osnovna škola Gvozd, Osnovna škola Braća Radić (Martinska Ves), Osnovna škola Jabukovac, Osnovna škola Sunja, Osnovna škola Ivana Kukuljevića (Sisak), Osnovna škola 22. lipnja (Sisak), Osnovna škola Sela (Sisak), Osnovna škola Galdovo (Sisak), Osnovna škola Braće Bobetko (Sisak), Osnovna škola Komarevo.

U lipnju su sudjelovali učenici 1. – 4. razreda:

Osnovna škola Katarina Zrinska (Mečenćani)

i učenici 8. razreda:

Osnovna škola Katarina Zrinska (Mečenćani), Osnovna škola Mladost (Lekenik), Osnovna škola Ivo Kozarčanin (Hrvatska Dubica).

U rujnu su sudjelovali učenici:

Osnovna škola Vladimira Nazora (Topusko), Osnovna škola Viktorovac (Sisak), Osnovna škola Dragutina Tadijanovića (Petrinja), Osnovna škola Mladost (Lekenik), Osnovna škola Budaševo-Topolovac-Gušće (Sisak), Pordučna škola Letovanić, Područna škola Farkašić, Područna škola Peščenica.

U listopadu su sudjelovali učenici 2. – 5. razreda:

Osnovna škola Mladost (Lekenik), Osnovna škola Preloščica, Osnovna škola Braće Ribar (Sisak), Osnovna škola Budaševo-Topolovac-Gušće (Sisak).

Analiza ankete – studenti

U provedbi *Ruksaka (punog) kulture u Sisačko-moslavačkoj županiji* sudjelovali su studenti Učiteljskog fakulteta u Zagrebu koji su za učenike osmislili poseban rekreativni sadržaj i mala sportska natjecanja. Nakon provedbe studentima je poslan upitnik o Programu održanom u Lječilištu Topusko. Ankete su osmišljene u svrhu dobivanja informacija o provedbi Programa, koliko je bio koristan studentima te postoje li određeni njegovi dijelovi koji se mogu promijeniti u svrhu što kvalitetnije provedbe.

Anketu je ispunilo 18 studenata, od toga 16 studenata programa integriranoga preddiplomskog i diplomskog studija i 2 studenta programa preddiplomskog studija.

Na pitanje koliko su bili upoznati s programom *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* prije volontiranja u Lječilištu Topusko većina je odgovorila da nije bila upoznata s Programom (72,2 %), dok je manji broj odgovorio da su bili djelomično ili dobro upoznati s Programom. Studenti koji su bili upoznati s programom *Ruksaka* informacije su dobili putem fakulteta, odnosno od drugih studenata koji su bili upoznati s Programom.

Očekivanja o programu *Ruksak (pun) kulture* bila su različita. Dio studenata istaknuo je da su očekivali da će provesti kvalitetno vrijeme tijekom kojeg će steći određene vještine i iskustva za daljnji rad, a dio je istaknuo da su očekivali kvalitetne i zanimljive radionice te odličnu priliku za iskustvo rada s djecom i mladima. Studentima su se očekivanja ispunila (94,4 %) te su u odgovorima između ostalog naveli:

- „Puno smo naučili radeći s njima (djecom) i mi smo međusobno naučili funkcionirati u kolektivu. A vrijeme nije moglo ne biti dobro ispunjeno i veselo uz svu tu dječicu.“
- „Vrijeme je bilo ispunjeno maksimalno, radionice i sportske aktivnosti svidjele su se veoma djeci, ali i nama studentima, zajedno smo sudjelovali, bili organizirani timski i stvarno sam jako zadovoljna.“
- „Nije bilo toliko zahtjevno kao što sam očekivala. Bilo je važno samo da brinemo za djecu i nadgledamo ih te osmislimo tjelesne aktivnosti koje će ih zabaviti. Brzo sam se uhodala u dnevni program i ispunila su se sva lijepa očekivanja koja sam imala.“
- „Ovo je bilo jedno divno iskustvo! Obožavam djecu i uživam u radu s njima. Djeca su bila zainteresirana za radionice i bila su jako dobra. Uz njih sam i ja sama puno naučila i definitivno bih se voljela vratiti tamo!“

Studenti su suradnju s odgojno-obrazovnim djelatnicima koji su bili u pratnji učenika okarakterizirali kao zadovoljavajuću (83,3 %), odnosno djelomično zadovoljavajuću (16,7%), dok su za suradnju s izvoditeljima naveli da je bila zadovoljavajuća (77,8%), odnosno djelomično zadovoljavajuća (22,2 %).

Na pitanje smatraju li da je potrebno promijeniti određene segmente programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* koji se provodio u Lječilištu Topusko studenti su odgovorili da je potrebno uvesti jednog koordinatora koji će im objasniti više o samoj provedbi prije nego dođu u Lječilište Topusko, da je potrebna manja revizija rasporeda provedbe (kraće vrijeme ručka i popodnevne pauze, sportski program prije ručka) i da je potrebno više rekvizita tijekom sportskih aktivnosti.

Gotovo svi studenti koji su pristupili ispunjavanju ankete (94,4 %) iskazali su da je volontiranje u provedbi programa *Ruksak (pun) kulture* dobar oblik prakse i da će im pomoći u razvijanju vještina primjenjivih u daljnjem studiju i/ili radu. Da ovaj oblik volontiranja u provedbi programa kulturno-

umjetničkog sadržaja dodatno širi znanje stečeno na studiju, smatra njih 88,9 %. Većina studenata (83,3 %) također smatra da je potrebno više mogućnosti za volontiranje u programima kulturno-umjetničkog sadržaja.

Studenti su zaključili da su se učenici zabavili tijekom programa i radionica, da su ih s pažnjom pratili te da su sa zanimanjem sudjelovali u njima. Da bi učenici trebali imati više programa kulturno-umjetničkog sadržaja, smatra njih 88,9 %. Ukupno 94,4 % studenata smatra da kulturno-umjetnički programi mogu doprinijeti razvoju interesa za bavljenje umjetnošću kod djece i mladih. Na pitanje hoće li se ponovno prijaviti za volontiranje u okviru programa *Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi* u Lječilištu Topusko većina je odgovorila potvrdno (94,4 %).